

Põlvnemislugu

Nr. 2(39)

Aprill

2004

Sugu ei lahku soosta, võsu ei veere kännusta. (Väike-Maarja)

Aasta 2004 on alanud oma suurte ajalooliste sündmustega. Mul ei ole teada, kui agaralt on seltsikaaslased üldiselt oma uurimistööga hõivatud, aga mõned head tuttavad on saavutanud selles töös kadestamisväärset edu ning avastanud uusi võimalusi ajaloo ürikute otsimisel ning kasutamisel.

Viimasel ajal olen mõelnud, et põhjus miks seltsielu ja omavaheline suhtlemine ei ole vajalikku hoogu sisse saanud on selles, et kooskäimisi aastas on vähe. Suvitusperiood kahandab nende arvu 8-le ning kui plaanis on ka ekskursionid-arhiivide jms. külastused, siis kameraaltöök jääb kogunemiste arv veel vähemaks. Sügisel võiks kaaluda väiksematele gruppidele eraldi kogunemisvõimaluste loomist. Kindlasti peaks ka iga seltsi liige teada andma, kuidas talle informatsiooni edastada väiksemate kulutustega (kalli kirjavahetuse ja telefonikõnede asemel näiteks sugulaste arvutit või faksi kasutades). Ka lähedalelavate seltsikaaslaste kaudu teavitamine tuleb kõne alla. Arvuti on ja jääb kindlasti veel pikaks ajaks vahendiks nr.1.Ehk leidub kellelgi veel pakkumisi sel teemal?

Ikka ja jälle pöördun lehelugejate poole üleskutsetele vastamise küsimuses. See on loid, kallid huvikaaslased! Siiski mingi areng on. Artikli "Hingesugulusest" ilmumise järel leidis E. Riis Iirimaad tutvustavast raamatust katkendi, mis tundus talle avaldamist väärivana ning tänases lehes selle avaldamegi koos tema kommentaariga. TV miljonimängus rääkis seltsi verivärskel liige Jüri Kristian saatejuhile oma hobist-suguvõsaurimisest. Selliseid võimalusi massimeedias tuleks rohkem kasutada, et äratada rahva hulgas huvi genealoogia vastu.

Laupäeval, 27. märtsil toimus Nõo koduloomuseumis konverents, pühendatud eestikeelsele suguvõsaurimisele alusepanija Martin Lipp`u sünnist 150 aasta möödumisele. Teemad tutvustasid M. Lippu kui kultuuritegelast, luuletajat, kirikulaulude tõlkijat, EÜS-i liiget ja usuõpetust Taru Ülikoolis sel perioodil, mil M. Lipp seal õppis. Minu ettekande teema oli "Martin Lipp suguvõsaurijana". Ettekannet ette valmistades ei leidnud ma kirjandust, kus tema kaasaegsed (isegi temaga koos II-le üleskutsule allakirjutanud V. Reiman) oleks oma mälestustes maininud M. Lipu tööd genealoogina. Arhiivides säilitavas kirjavahetuses on see kindlasti olemas. Seepärast tuleks leida inimesi, kes uuriks seltsi "vaimse isa" pärandit. Ka järgnevatel päevadel toimus temaatilisi üritusi, nagu austusavaldus kalmistul ning kirikukontserdid. Kuna need M. Lipu päevad toimusid valla tasandil, siis on kohalikel plaanis juubeliaastat jätkata k.a. augustis juba vabariikliku üritusena. Loodan, et ka EGeS ja eriti seltsi Tartu osakond paneb selle organiseerimisel oma õla alla ning osalejate hulgas on rohkesti meie inimesi. Praegu ei ole Nõo muuseumis ja raamatukogus isegi ühtki M. Lipu teost.

Tänases lehes on jutt M. Lipu ametivenna raamatust "Undritzite suguvõsa", mis viib meid samuti eesti genealoogia algaastatesse. Ka edaspidi kavatsen selliseid uurimusi tutvustada. Kas kellegi juured ulatuvad Lensinite ja Ignatiuste suguvõsasse?

Vaatamata sellele, kas kellegi juured ulatuvad Ingerimaale või mitte, ikkagi on huvitav teada selle maa ajaloost. Ka selle avaldame tänases lehes.

Undritzate suguvõsa uurimisest

Enn Oja

Isapoolse vana-vanaema Henriette (1840-1912) kaudu võin end lugeda Undritzate suguvõssa kuuluvaks. Õnneks pole mul olnud vaja tegeleda selle suguvõsa kõige kaugemate eellaste selgitamisega, sest ulatuslikku uurimistööd on tehtud juba palju varem, kogutud mõningaid fakte ja neid kirja pandud. Nimelt ilmus juba aastal 1912 tollase Tallinna Niguliste kiriku II pihtkonna õpetaja Adolf Oskar Undritza (1864-1932) sulest uurimus „Undritzite suguvõsa“, milles avaldatud tookord teada olnud sugulaste nimistud kõige varasemast ajast kuni raamatu ilmumiseni. Kahjuks on aga kirjas vaid isikuandmed (sünnid, surmad, kellega abiellunud) ning väga vähesel määral nimetatud muud meie esivanemate ellu ja tegevusse puutuvat. Pastorina pääses Adolf Oskar Undritz suguvõsast uurimust tehes, nagu ta ametivend Nõo kirikuõpetaja Martin Lipp (1854-1923), vanade kirikukirjade juurde juba siis, kui Eestis genealoogharrastus alles maad võttis. Täiendades oma uurimust elusolnud sugulastelt saadud andmetega, õnnestus autoril koguda üsna mahukas materjal, kuigi selles on hiljem avastatud ka mõningaid ebatäpsusi. Kuid hinnatud on ka see, et autor püüdis üles tähendada saksapäraselt kõlava perekonnanime tekkeloo, millest veel tookord teati jutustada, ent mida kirja panduna peale

mainitud raamatukese pole enam kuskilt võimalik leida. Nii olla talle jutustatud, et Undritzade pesapaik asub Sangaste kihelkonnas Kuigatsi Vaalu (Wahlenhof) mõisa aladel Määritse talus. Muiste leidunud seal kaks talu: Alatalu ja Mäetalu. Et mõlema talu peremehed (nad olnud lellepojad) kandnud ristinime Prits (Rits), nimetatud Mäetalu Prits Mäerits ehk Määrits ja Alatalu Prits saksa keeles Unterrits ehk Untritz...

Nii peaksid siis Määritsad ja Undritzad pärinema ühisest kännust. Samas olla mõningatele andmetele toetudes tulnud Undritzate üks esivanematest Rootsist ja suguvõssa kuulunud suured ja tugevad mehed. Kui nad „...kambris juttu vestsid ja naersid, siis põrisesid akna ruudud, nõnda tugev olnud nende heal. Nad võisid väga targaste juttu ajada“, jutustab Adolf Oskar Undritz ja lõpetab: „Teised teavad rääkida, et üks meie esiisadest mõisas koerte ülevaataja olnud (Hundefriz), ja sellest nimi „Undriz“ on tekkinud. Kes teab kel õigus. Kui nõnda, siis on see enne 1685.a sündinud.

Tuleb tõsiselt hinnata autori sügavat kiindumust perekonna ajaloo vastu. Juba raamatukese alguses kurdab ta: “Viis aastat olen ma meie suguvõsa uurinud, aga ei ole mitte lõpule jõudnud, sest et mitte kõik kirikuraamatud alal ei ole. Kõige vanem Sangaste kirikuraamat, tulekahjust peastetud, algab 1685. aastaga. Vanemad raamatud on ära põlenud.”

See on viide minevikus Sangaste kihelkonda sageli tabanud katsumustele (sõjad, katku- ja näljaajad), eriti Põhjasõja aastatele, kui Sangaste kirik maha põletati. Saksa keelt valdava pastorina (Niguliste oli muide saksa kogudus) leidis ta nii mõnelegi küsimusele kiiremini vastuse. Nii märkas ta kirikuraamatutes erinevaid nimede kirjutamise viise ja järeldas, et vanemal ajal panid saksa soost pastorid need kirja enamasti saksa keele reeglite järgi. Hiljem püüdsid pastorid „...nimed rahva suu järele kirjutada“. Sellest tekkis erinevaid nimede esitusi, nagu Karl < Karla < Kaarli < Kaarle, või Gotthard < Kotthart < Kottre < Kottri, või Anna < Ann < An < Anno < Anne jne. Ka Undritza nimekujus võis märgata mitmeid kirjutamise viise. Veel väärivad märkimist mõned raamatus esinevad viited ja märkused. A:O.Undritz: „Vanal ajal on lapsed sündimise päeval ristitud ehk päev ehk 2 päeva pärast. Vist ristas isa oma lapse.“ Samuti märgib ta, et kirikuraamatutes „vanal ajal on üksi matmise päev nimetatud, mitte suremise päev. Enamasti toimetati matmist päev pärast suremist. – Mõnda veidrat nime leidsin (Sangaste kirikuraamatutest): Konna Mart, Kirbo Peter, Türa Jüri, Põri Ants, Juri Jakob, Hingevõtja Mats.“

Kõige kaugema esivanemana on Undritzadel kirjas Ott (umbes 1675-1750), tema järglastena Gotthard (umbes 1700-peale 1785), Karl (1747-1795) ja Ott (1790-1846). Viimase kahe tütre ja seitsme poja ning nende järglaste hulgas leidub mitmeid pastoreid, köstreid, kirja- ja koolimehi. Tundub, et Undritzad olid üldse tegusad mehed: ettevõtlikud, alid hariduse järele ja sellest tulenevalt küllalt jõukad. Samuti võib arvata, et Undritzate nime tunti juba enne üldist priinimede saamist.

Otti vanima poja Jaani (1814-1883) järeltulijate hulka kuulub ema kaudu helilooja Veljo Tormis, Gustav (1818-1883) on aga minu juba mainitud vana-vanaema Henriette isa. Ka mitmel teisel vennal leidub järglaskonnas rohkesti jätkajaid. Märgiksin siinkohal, et Gustavi venna Heinrichi (1825-1898) poeg Paul Undritz (1854-1897) sai tuntuks pastorina, kirja- ja koolimehena, ühena Eesti Üliõpilaste Seltsi (EÜS) asutajatest. Noorima venna Thomase (1833-1907) poeg oli aga eelpool nimetatud perekonna ajaloo uurija Adolf Oskar Undritz. Kuid nagu iseloomulik paljudel eesti perekondadele, iibega ulatuslik suguvõsa hilisemal ajal kiidelda ei saa. Lisaks on kurjad ajad pillutanud paljud suguvõssa kuulujad maailma kaartesse laiali.

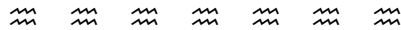
Tänapäeval, suguvõsa 11-ndas põlvkonnas, on Undritza-nimelisi suhteliselt vähe kuna paljud emapoolsed liinid kannavad hoopis teisi nimesid. Mitmed nende liinide uurijad toetuvad aga tänutundes Adolf Oskar Undritza 26-leheküljelisele raamatukesele „Undritzite suguvõsa“ (Tallinnas 1912 Trükitud Aug. Mickwiz'i trükikojas), mis hinnatud rariteedina kuulub Eestis esimeste genealoogiliste uurimuste hulka.

EgeS uued liikmed 2004

Enn Ellandi	1954	Tallinn	Rõuge Rapla	Troska, Pettai, Tärn Luks
Elvi Gorbatšuk	1953	Pärnu		
Reet Virve Hero	1942	Türi	Türi Järva-Jaani	Alev, Evert Heidmets, Heinmets, Nahkur
Elviine Kask	1930	Tallinn		
Jüri Kristian	1934	Tallinn	Juuru Põltsamaa Rõuge	Andressel, Veide Jürgen, Rosenberg Mägi, Kelder, Reichan
Olav Kütt	1938	Tartumaa	Alatskivi Tavastu Nõo	Kütt Lepp Juhanson, Laasik, Mürsepp
Klarissa Langenbraun	1921	Paide	Järva-Peetri Keila	Edeberg, Langenbraun Edeberg

Helle Leesment	1931	Türi	Paistu Pilistvere, Türi	Holblom, Kotsar, Saar
Martti-Jaan Miljan	1981	Tartu	Helme Vigala Kaarma Karja Mustjala Valjala Jõhvi Simuna	Miljan Aasper, Kessok, Treumann, Tulmin Koost, Kaljo, Raun Raun, Grepp, Allas, Kaljo, Koost Kalju, Koost Allas, Grepp Veerberg, Vöhma Bachhaus
Tarmo Möller	1955	Jõgevamaa	Laiuse Torma	Ausberg, Peterson Möller, Pohlak, Raud
Eve Nilenders	1974	Tallin	Haljala Viru-Nigula	Niiländer, Millop Andest
Erast Parmasto	1928	Tartu		
Kaarel Ross	1951	Tartu	Järva-Jaani Väike-Maarja Simuna	Ross, Wung Ross Ehwält
Inna Selin	1941	Tallinn	Märjamaa Vormsi	Siimann Selin
Anu Ulm	1960	Haapsalu	Harju-Risti Kodavere Kärla	Ulm Juhkam, Tress Porss, Tehu, Timmermann

NIMEDEPANEMISEST JÕELÄHTME KIHELKONNAS

Jaan Tagaväli

Teatavasti said 1835. aastaks kõik priikslastud Põhja-Eesti talupojad endale perekonna-nimed. Jõelähtme kihelkonnas pandi kokku üle 600 nime ning muidugi on mitmed neist korduvad (nagu näiteks Sepp), mida pandi erinevates mõisates. Nimedeuuriija professor Aadu Musta andmetel pandi kõige enam perekonnanimesid kihelkonna kõige suuremates mõisates – Jägalas 169 nime ja Maardus 165 nime. Viimsi mõisas pandi 90 nime ning Kostiveres 62 nime. Teistes mõisates pandi juba palju vähem nimesid: Ülgasel 39, Jõelähtmes 37, Nehatus 36 ja Sahal ainult 23 nime.

Prangli ja Aksi saartel A. Musta järgi perekonnanimesid ei pandud, aga päris nii see siiski ei olnud. Nimelt kuulusid need saared sel ajal hoopis Harju-Jaani kihelkonna Haljava mõisale ja seepärast ongi Prangli ja Aksi nimed A. Musta onomastikas esitatud Haljava mõisa koosseisus.

A. Musta järgi kuulus Väo mõis nimedepanemise ajal hoopis Jüri kihelkonda, kuid seda on siiski hiljem käsitletud Jõelähtme kihelkonnas olevana. Teeme seda meiegi: Väos pandi 73 nime.

Nimedepanemise ajal oli Jõelähtme kiriku pastoriks GUSTAV HEINRICH SCHÜDLÖFFEL. Milline oli talupoegadele nime panemisel tema osa, ei oska öelda. Igatahes pandi kihelkonna mõisates nii eestipäraseid nimesid, mille hulgas ei puudu ilusad liitsõnalised nimed, samuti pandi ka saksa-, rootsi- ja venepäraseid nimesid. Vaevalt kõik võõrapärase nime saajad sellepärast veel võõramaise päritoluga olid.

Eestipärastest liitsõnalistest nimedest domineerisid –mäe või –mägi lõpulised: Jaagumäe, Karemäe, Kivimäe, Koplímäe, Kõrgemäe, Laagrimäe, Liivamäe, Mikomägi, Nairimäe, Peetrimägi, Pärnamägi, Ristimäe, Roosimäe, Sauemäe, Sukamäe ja teised. Olid ka –küla lõpulised: Hermaküla ja Kesküla. Samuti esines –ots liide: Kullaots, Sillaots, Süllaots ja Väljaots. Ametinimedest oli esindatud –sepp liitelised: Kingsepp, Potisepp, Puusepp, Raudsepp ja Rätsep. Olid olemas ka –puu lõpulised: Saarepuu ja Öunapuu ning -väli lõpulised: Suurväli ja Tagaväli.

Esindatud olid ka sellised kaunid eestipäraseid nimed nagu: Arunõmm, Kalamees, Kivikangur, Lehtmets, Mäepea, Ojapere, Paemurd, Pikkpõld, Suurallikas, Suurkivi, Tõdallik ja Vesilind.

Samuti olid esindatud Eesti alal nimedepanemise ajal kõige enam pandud nimed: Saar (Kostiveres ja Maardus), Tamm (Jõelähtmes, Kostiveres, Maardus ja Väos), Lepik (Kostiveres ja Maardus) ning Sepp (Kostiveres, Maardus, Sahal ja Viimsis).

Nagu juba öeldud, pandi kihelkonnas hulgaliselt saksa-, rootsi- ja venepäraseid perekonnanimesid. Saksapäraseid nimed olid lausa domineerivateks Viimsi mõisas ning palju esines neid ka Jägalas mõisas. Näiteid: -mann lõpulised: Bachmann, Erdmann, Heinmann, Kalmann, Pilmann, Vikmann ja Wachmann; -berg lõpulised: Holmberg, Kaskberg, Kielsberg, Kirsberg, Krusberg, Pielberg ja Tellberg; -burg lõpulised: Aalburg; -bach lõpulised: Erlenbach, Eschenbach, Marbach, Palmbach ja Striekanbach; -busch lõpulised: Grinbusch; -feld

lõpulised: Silberfeld; -holtz lõpulised: Bachholtz; - meister lõpulised: Baumeister; -dorf lõpulised: Bendorf; -wald lõpulised: Groswald; -mund lõpulised: Bachmund; -wart lõpulised: Burchwart ja –lieb lõpulised: Kristlieb.

Üllatavalt vähe pandi Jõelähtme kihelkonnas –son lõpulisi nimesid (esinesid siiski näiteks Jaanson, Johanson ja Jürgenson). Oli ka lühemaid saksapäraseid nimesid nagu Brauer, Dorsch, Eiche, Kruber, Prommer ja Teigar.

Rootsipäraseid nimesid olid peamiselt levinud Jägala ja Viimsi mõisates ning Prangli saarel. Näiteid: -quist lõpulised: Bernquist, Blumquist, Kamquist, Renquist, Rotquist ja Tamquist; -holm lõpulised: Freiholm, Linholm, Nyholm ja Wiikholm; -fors lõpulised: Lingfors; -ström lõpulised: Birkström, Börström, Krönström, Larsström, Nyström, Puström, Sandström, Seeström, Talström, Vagström ja Wiekström.

Oli ka venepäraseid nimesid, mida oli millegipärast palju Kostivere mõisas, aga neid esines ka mujal. Näiteid: Arbusov, Baranov, Bataskov, Borissoov, Filippov, Gardejev, Karjanov, Korjoksov, Loikov, Mikkov, Rantov, Rosenov, Silatov, Tõnnov ja Virjov.

Oli ka muid huvitavaid nimesid: kohanimed England, Kuuba, Tartus ja Põlva. Maardu mõisas pandi rannarahvale kalade nimed: Haug, Kilu, Räim, Tursk ja Vimb. Olid ka sellised nimed nagu Domingo, Katk, Palk, Papa, Piiskop, Polits, Semlak, Sibi, Troll ja Üksik.

Seega tekkis umbes sada seitsekümmend aastat tagasi ainest hilisemaks nimede eestistamiseks küll ja küll.

Lõpetuseks mõned näited ajaloolise Jõelähtme kihelkonna alal 1930-ndatel toimunud võõrapärase nime eestistamisest.

Enne eestistamist	Pärast eestistamist
Blumkvist	Eha, Kivirand, Lahte, Lilleväli, Sooserv ja Vesi
Linholm	Linari, Linsalu ja Üksi
Malmström	Aasa, Malm ja Malmsaar
Münter	Rannamees
Piilpärk	Piig, Piirma, Piirmaa, Piirsalu, Pärg, Ristimägi ja Sinilind
Prommer	Laanemets, Pajusaar ja Vahur
Silberfeld	Hõbeväli
Tamkvist	Tammist ja Talivee
Teichmann	Teepere
Teigar	Kaare, Kivisild, Taimur ja Tuulik

Artikkel on koostatud A.Musta elektroonilise publikatsiooni Onomastika NET põhjal.

Asjakohast nalja

Kallis vend ma kirjutan sulle hästi aeglaselt, sest ma tean, et sa ei saa kiiresti lugeda. Ma tean, et sul sündis laps, aga ma ei tea, kas ta on poiss või tüdruk. Kirjuta minule, kas ta on poiss või tüdruk, sest ma tahaksin teada, kas ma olen tädi või onu. Sinu kallis õde.

Peigmehe onu pulmapäeva eelõhtul:

„Õnnitlen sind, mu poiss! Ma olen kindel, et tänane päev jääb sulle alatiseks meelde kui kõige õnnelikum päev Sinu elus.“ „Aga onu! Ma abiellun ju alles homme!“ vastab õepoeg. „Ma mõtlesin seda täpselt nii, nagu ma ütlesin“, kinnitab onu.

Kes oli...

PÄEVILINE – mingi kohustuse katteks vastavas lepingus ette nähtud arv päevi töötav tööline (näit. popsikoha omanik, kes tasub oma loomade karjatamise eest peremehe karjas või oma maalapi renti tööpäevadega).

SUVILINE – suveks palgatav põllutööline.

Üle poole eluea genealoogiaga.

Ants Härma

Einar Loit hakkas oma esivanemate päritolu vastu huvi tundma kui ta Moskvast töötades puhkuse ajal külastas koos emaga oma kodupaiku lapsepõlvest. Leidsid nad eest ema täditütret Lydia Mõlderit Soone talus suvepuhkuselt. Soone talu (Lohu mõis, Rõa küla) oli Einari vanavanaema Ann Willig'i (1854-1927) viimane eluase. Seal oli sisustatud tuba Anna mälestuse jäädvustamiseks. Oli vanaaegne restaureeritud mööbel, seintel kunagised perefotod raamides. Ann ja Rein olid pildistatud oma kümne lapsega kahel pildil 25-aastase vahega sama asetuse ja poosidega. Esimene pilt oli tehtud veel Kärneri talus 1896 ja teine juba Soonel. Vahepeal lahkunud Mihkli koht oli tühi. Nende piltide võrdlus ja aura oli nii vapustav, et tekkiski sügavam huvi oma esivanemate päritolu vastu, mis pole vaibunud siiani.

1968 alustasid Einariga koos uuringuid veel Endla Männikoks ja Vaike Tarjus, kõik lähedalt sugulased. Niinimetatud "Annalaste" kolmik alustaski tööd küll kalmistutel ja arhiivides. Varsti jõuti ka kokkutulekute korraldamiseni. Kümneks kokkutulekuks sai viimaks kaante vahele esimene STARKOPF'ide hõimu meetrikaraamat, kõik eelnevate kokkutulekutelt ja ka arhiividest hangitud materjalid. Sel kokkutulekul Kärus, Järvemaal, oli osavõtjaid 300 ringis. Siit maalt Lungu mõisast pärinebki haru teadaolev vanim esiisa Hans *ca 1640. Seni on selle liini kokkutulekuid olnud 12 korral ja täiendav meetrikaraamat kolmes köites sai valmis 1992. aastal. Need kõik on ka Akadeemia Raamatukogus Baltika osakonna EgeS-i avariilil.

EgeS-iga on ta seotud alates seltsi taastamisest olles esimese juhatuse liige.

Einari isapoolne sugupuu LILLBACK pärineb Virumaalt, Haljala kihelkonnast, Annikverest. Vanim teadaolev kõuk on Jaco Jürri *1695. Selles liinis on toimunud kolm kokkutulekut, I ja III Annikveres, II Tsebarkuli linnas, kus elavad tänaseni Uuralisse väljarännanud Andrei Lilboki järglased. Selle haru LILLBACK'ide meetrikaraamat on samuti saadaval EgeS-i avariilil.

Vaadates kõukude tabelit kaheksandast põlvkonnast, leiame ema poolt esivanemaid 54, isa poolt 15. Seega kokku 69. Siit on välja arvatud sugulasbieludest tingitud kõukude kadu 15 esivanemat. Vanaema Minna Hansberg'i esiisa Pysta Jaan aastast 1605, tuli Väandra kihelkonda Läänemaalt, Meddafer Mick ja Etzkan Peter aga Saaremaalt 1631. aastal. See oli aeg, kus peale sõdu oli terves Väandra kihelkonnas järele jäänud kümne talu peale 14 kohalikku inimest.

Einar Loit ise on sündinud Harjumaal, Hageri kihelkonnas, Lohu mõisa mail, Kohila vallas, Seli külas, Sõlveti talus, mille tema vanaisa Johannes Starkopf ostis oma vanimale tütrele, Einari emale Leidale kaasavaraks. 16. aprillil 1934. a sündinud väikemees ei saanud Sõlvetil kaua olla. Järgnesid Paldiski ja Viljandi. Siin algas ta koolitee ja kohe II klassiga. IV klass aga juba Hagudis kuni VII lõpetamiseni. Jälle Sõlvetil elades oli koolitee oma 7 kilomeetrit. Talvel elu kooli internaadis. Koolivahetuse tingis tema orvuks jäämine 1941. a. Haridustee jätkus Tallinna 2. Keskkoolis. Elamine kaasüürilisena, ise enda eest hoolitsemine, nädalavahetustel maalt toidu hankimine linnas suhkrusabas korjatud kilode eest, kõik see aitas kaasa karastumisele ja edaspidisele eluga toimetulekule. Peale Reaalkooli lõpetamist 1952. a järgnesid õpingud Moskvast, kus tuli nii valitud eriala kui ka kooli vahetada. 1957. lõpetas ta Moskva D. Mendelejevi nim. Keemia Tehnoloogia Instituudi elektrovaakum- ja pooljuhtseadiste tehnoloogia erialal. Diplomitöö ajal 1956. a Leningradis ta abiellus esimest korda ja asus tööle Leningradi admiral Makarovi nim. Kõrgema Inseneride Merekooli Raadiosaatjate ja –vastuvõtjate kateedris, kus töö kestis ligi aasta.

Seoses H. Pöngelmanni nim. Raadiotehnika Tehase loomisega kutsus RMN tehnikaosakonna juhataja A. Illi ta Eestisse. Järgnevalt aitas ta Elavhõbealadite Tehase Konstrueerimisbürool pooljuhtalaldeid juurutada ja asus õppima Teaduste Akadeemia aspirantuuris. Kandidaaditöö (10 A. 400 V. p-n-p tüüpi räni transistori loomise võimaluse uurimine) venis 3-lt aastalt 4-le. Tuli asuda nooremteaduri kohale TA Energeetikainstituudis. Palk väike ja varsti oligi naisega lahtus käes. Seekord sai õnneks pakkumise Moskva Pooljuhtide Masinaehituse Konstrueerimisbüroolt, kus sai ka teadustööd jätkata. Ka siin tuli töökohti vahetada ja teemasid muuta. Moskva Elektrilampide Tehase Erikonstrueerimisbüroos valmis tal uurimuse tulemusena tasapinnaline kineskoop. Valmis ka integraalvõimendi 28. elemendiga, 3 W. Hobi korras pani ta iseseisvalt kokku kaks telerit, mis ka kohe pilti näitasid. Moskva periood kestis 10 aastat laborijuhatajana.

Moskvast abiellus teist korda 1965. a. Sündisid kaks poega. Elades Moskvast tegi ta ulatuslikke reise sellel suurel maal: Baikali järv, Karakumi kõrb, Dušanbee, Solovetsi saared, Valaami klooster, mootorrattaga Elbruse otsa lume piirini, Krimm Ai-Petri mägismaaga. Kõikjal on jäädvustatud mälestused tuhandeis piltides. Alati olid ka poisid kaasas. Seoses vanema poja kooli minekuga otsustas pere tulla Eestisse.

Eestis sai ta tööd TA Konstrueerimisbüroos, mis kestis 17 aastat kuni tervise halvenemiseni. Siin aitas ta kaasa gaaskromatograafide ja laserite valmistamisel.

Järgnevalt järelkasvust. Esimesest abielust on tütar Ingrid *1960. Tallinnas, elab Chicagos, abielus türklasega, poeg Deniz *1987., tütar Eliz *1991. Teisest abielust poeg Martin *1969 Moskvast, poeg Andres *1971 Moskvast, tütar Anne *1982 Tallinnas, 2003. aastast proua Järv, elab Haapsalus. Martinil on poeg Rihhard *1988., ja tütar Liina *1993. Andresel on poeg Mark *2000 Tallinnas. Seega 4 last ja 5 lapselast. Elu on pakkunud rõõmu ja saavutusi ning on olnud tegemiste ja ettevõtmiste poolest rikas.

Juba haigevoodis olles kirjutas ta oma memuaaride raamatu, mis ilmus 2001. aastal. Sealt leiab rohkesti pildimaterjali ta ühe hobi - fotograafia vallast.

Mis tehtud, teoksil ja tulemas...

Saaremaa osakonna tegevusest andis e-posti teel teada Kalle Kesküla: Aastakoosolekul veebruaris tutvustas igaüks oma uurimistöö tulemusi ja plaane. Koosoleku teises pooles andsid aru juhatuse liikmed. Arvi Truu põhitöö oli 2003. aasta novembris Saaremaa muuseumis toimunud näitus, see läks korda. Heldi Lember peab raha ja liikmete arvestust. Rahaga on kõik korras, liikmete arv kasvab. Praegu oleme keskmine osakond, aga loodame liikmete arvult Pärnust mööda saada.

Hariessa Saameli ülesanne on meid Perekonnaseisuosakonna arhiivi viia, seda oleme kolm korda aruandeperioodil teha saanud ja sellega ollakse rahul. Kalju Eerik juhib IT-asju. Otsustasime Family Tree Makeri 11. versiooni kasuks, see on Kalju abiga installeeritud paljude osakonna liikmete arvutitesse. Helja Pihelpuu palus end juhatusest taandada, koosolek toetas seda.

Suguvõsauurimise kandepind Saaremaal on laiem kui enne näitust tundus, sealhulgas kooliõpilaste seas. Tekkis tõine kontakt välismaal elavate Saaremaa uurijatega. Uuritavate nimede andmebaas sai olulist täiendust, sealhulgas seltsi liikmeskonda mittekuuluvatelt uurijatelt. Saaremaa kodu-uurimine ja suguvõsauurimine on üks tervik, vaatamata genealoogiaharrastuse riigipoolsele pidurdamisele aastakümnete vältel. Riigiasutustest on meie suurim toetaja Saaremaa Muuseum, seal on meie infonurk, luger, kogunemiskoht ja nüüd ka eestikeelse genealoogia arhiiv, mis tekkis näituse tagajärjel. Saare Maa-arhiiv on kolmas koht, kuhu uurijatel asja - seal on hingeloendid.

Meie eesmärk on Saaremaa kirikuraamatutest tehtud mikrofilmide koondamine Kuressaarde, sest Tallinna või Tartu arhiivides uurimine ei ole meile taskukohane. Esikohale seame personaalraamatute hankimise.

Osakond koguneb iga kuu esimesel laupäeval kell 11 lossi hoovis Saaremaa Muuseumi raamatukogus.

Järvamaa osakonna tegemistest andis koosolekul ülevaate uus juhataja Ants Tammeveski. Osakonnas on 16 liiget, kellest aktiivsemad on 9-10. Kogunemised on nagu teistelgi osakondadel üks kord kuus – iga kuu neljandal laupäeval.

Aasta tagasi märtsis kuulasid nad Harri Talvoja esinemist. Maikuu külastasid Türi vanu kalmistuid. Septembris räägiti ja kuulati Nõos toimunud suvepäevade muljeid.

Järvamaa osakonna esimene juhataja Ülle Välimäe sai Türi Kultuurimaja juhatajaks ning ei ole aega osakonna juhtimisega tegeleda, seetõttu oli vaja valida uus juhataja. 25.oktoobril valiti uueks juhatajaks Ants Tammeveski. Novembris külastasid nad Järvamaa muuseumi, mida tutvustas neile proua Jõesaar. Jaanuaris 2004 osakonna kogunemisel toimus omavaheline kogemuste vahetamine, uute liikmete vastuvõtmine - nende kuulamine. 28.veebruaril 2004 oli päevakorras: I rääkis osakonna juhataja; II E. Hiob rääkis Beermannist - kirikumehest, kirikute ehitajast ja näitas videofilmi hauasamba avamiselt Järva-Peetri kalmistul suvel 2002, III aastakoosolekule minejate kindlakstegemine (volitused), millest rääkida aastakoosolekul, aastamaksu kogumine.

12.märtsiks 2005 kutsus Ants Tammeveski kõiki seltsi liikmeid aastakoosolekule Türi.

Väljavõtteid loetust

Mind ajendas kirjutama viimases "Põlvnemisloos" esitatud üleskutse avaldada arvamust hingesuguluse teemal. Paraku pole mul küll kirja panna enda kogemust mõne konkreetse inimesega, kuid mõni aeg tagasi lugesin iiri päritolu ajakirjaniku Pete McCarthy raamatut "McCarthy baar. Avastusretk mööda lirimaad", kus autor otsib oma juuri. Raamatu lõpuosas on natuke kirjutatud ka autori sugupuust ja sellega seotud asjaoludest. Kui ma seda kohta lugesin, siis tundsin hämmastavat äratundmisrõõmu. On ennegi räägitud, et eesti ja iiri rahvuse vahel on olemas hingesugulus. See raamat tõestas seda veelkord.

Eike Riis

Pete McCarthy. **McCarthy baar.** Avastusretk mööda lirimaad. Kirjastus Varrak, Tallinn 2002. Lk 348-350

Minu onu majas veidi linnast väljas on diivanilauale laotatud terve sugupuu. Praeguse seisuga ulatub see kuni 1700. aastani. Kui ma küsin, kuidas ta niisugustele andmetele ligi on pääsenud, tundub ta olevat pisut üllatunud.

„Eks ma olen inimestega pisut rääkinud ja üht-teist teadsin ma juba ennegi.“

Mäletan, kuidas ma lapsepõlves koos temaga maal ringi sõitsin. Ta muudkui näitas põllul töötavaid või mööda teed kõndivaid inimesi ja seletas: „Näed sa seda selli seal, teie olete omavahel vanaema poolt nõod, täpsemalt teise astme nõod. Tema isa ja minu ...“

Mäletan, kuidas ma mõtlesin, et tema jutu järgi tundusid kõik omavahel sugulased olevat ja mul on niisugune tunne, et mõnes mõttes see nii oligi. Kõigepealt vapustas mind selle sugupuu juures asjaolu, et nii kaugele, kui see ulatus, oli mõlema poole nimeks McCarthy. Minu vanaema ja vanaisa olid kolmanda astme nõod. See oli

loomulik. Nii need asjad tollal käisidki, kui rahvaarv oli väike ja keegi oma sünnikohast eriti kaugele ei rännanud. Inimesed abiellusid tegelikult hõimuseseselt. Peale ühe esivanema, kes suri teel Ameerikasse ühel näljahädaliste laeval – tollal kutsuti neid ujuvateks puusärkideks – ei paista rohkem emigrante olevat. Selle järgi, mis ma siin näen, olid minu ema ja tema kaks venda esimesed, kes maalt lahkusid. Niisiis oleme meie esimene välismaal sündinud põlvkond.

Tihedalt sõlmitud muster mu silme ees neelab mind endasse. Tunnen, et olen osake millestki kindlalt kokkukuuluvast ja käegakatsutavast. Ükskõik, missugust nime ma ka ei näitaks, annab onu mulle selle kohta ammendava info. Tema teadmiste laius ja sügavus on märkimisväärne. Tema põlvkonnast alates on informatsioon liialt hajus ja kipub seetõttu kaotsi minema, kuna me oleme ülearu liikuvad ja mööda ilma laiali. Tänapäeval otsivad paljud inimesed abi genealoogidelt, et need aitaksid neil mõista nende päritoluga seotud küsimusi, ent kui paljud meist saaksid pöörduda kellegi poole, kes on oma informatsiooni kogunud suulise pärimusena ja kes on ühtlasi võimeline ka selle suuremat seaduspära nägema?

Õnneks pole siin varuks mingeid inetuid üllatusi, nagu juhtus paar aastat tagasi ühe inglise ametiühingutegeelasega, kes pensionile jäädes pühendus oma eluaegsele kirele otsida esivanemate juuri ning avastas juba poole tunni pärast, et on Margaret Thatcheri sugulane.

On lausa üllatav, kui võrd haarav on näha isikunimede kujul üleskirjutatud ajalugu. Mõned asjad torkavad eriti teravalt silma. Pärast iiri ristinimesid, nagu näiteks Tadgh, Peig, Cormac, Andriu, tulevad inglise omad, kuna iiri keel keelati seadusega ära. Minu vanaema õde – Annie-tädi, kes elas Dunmanways ja kes meile kana ja sinki jõuga sisse toppis – on hulga aastaid olnud selles külakoolus õpetajaks, kus praegu õpib näiteks Dominici poeg, samuti paljude teiste Inglismaalt pärit hulkurite lapsed. Nii on kirjas tema nime kõrval seisvas märkuses ja minu arvates on niisugune sünkroonsus väga meeldiv. Ühe kauge sugulase näol, kes käis ikka luugates mööda maailma ringi, on olemas ka õudne side Skibbereeniga; jutud räägivad, et tema murtud jalaluud on pärit ajast, mil ta jäeti surnu pähe ühte neist näljasurma-haudadest, mille ääres ma Abbeystrowne'is seisin, ja kust tal siiski õnnestus eluga pääseda. Niisugune asi sunnib alandlikkusele. Selle kõrval hakkavad omaenda elujuhtumused tähtsusetu ja kahvatuna tunduma.

Üks sündmus köidab mind rohkem kui teised. Sugupuu mõlema haru ülemises otsas seisab mees ristinimega Tadgh, mida inglispäraselt hääldatakse „Tague“. Tõlkes oleks see Tim. Nimi Patrick polnud enne 1800. aastat lirimaal kuigi levinud, nii et enne seda, kui iirlasi Paddydeks kutsuma hakati, tunti neid rohkem Tadghide ehk Timidena; niisugune halvustav termin on mõnel pool Ulsteris ja Šotimaal tänapäevani säilinud. See selleks, aga millalgi 1700ndate aastate alguses oli ühel neist Tadgh MacCartaidest olnud viis poega; minu ees lebava dokumendi järgi „põgenesid nad kõik Punakuubede jälitamise eest Prantsusmaale. Jäljed kadunud.“ Kuna noil aegadel Butlineid veel ei teatud, siis võtan ma seda kui vihjet Inglise armeele. Minu onu on seda lugu lapsest saadik teadnud.

„Sõdurid jälitasid neid – ma küll ei tea, miks – ja nad olid varjul ühes õlgkatusega majas, mis seisis Drimoleague'is tolle maja taga, kus meie koos sinu emaga üles kasvasime. Sõdurid põletasid selle maha, aga nad said ikka kuidagi põgenema ja sõitsid Glandore'i sadama kaudu paadiga Prantsusmaale. Pärast seda pole neist midagi kuulda olnud.“

Antagu mulle andeks, aga ma olen hull niisuguste lugude järele. Minu arust on need üle mõistuse romantilised. Nii et Prantsusmaa peaks mu sugulasi täis olema. Neil on seal üks kuulus loss Château McCarthy, kus toodetakse väga häid klarette, mis minu teadmist mööda on iiri päritolu. Ehk on nad minu sugulased. Ma peaksin nende mõisa minema ja pärandist oma osa nõudma.

„Viinamägede inimesed olid krahvid, Peter. Meie olime väiketalunikud. Need viis vennikest lõpetasid ilmselt Napoleoni armees kahurilihana ja surid kusagil Moskva all lumistel lagendikel.“

Küllap tal on õigus. Aga ikkagi on see küllalt romantiline, on ju?

Ingerimaa ajalugu

Einari Lukkonen

Ingeri ajalugu saab alguse juba kiviajast. Viikingite ajal kulges kaubatee Neeva ja Olhavi jõge mööda Ilmjärvele. Nendel aladel elas palju igasuguseid rahvaid. Islandlased kirjutasid, et Rootsi valitseja Viäfamme Ivar käis 700.a Neeva suudme alal, soovides hävitada Gadarike kuninga võimu. Legendi järgi Ivar kukkus merre ja hukkus. Viikingite kaubareisid kulgesid Neevast edelasse ja kagusse kuni Musta mereni. Neeva alad on alati olnud sõjaliselt tähtsad alad. Soomekeelsed hõimud on elanud Ingerimaal juba üle tuhande aasta. I aastatuhande il meie aja järgi elasid seal vadjalased ja hiljem karjalased. Isureid on siin elanud juba alates aastast 1000. Venekeelne nimi oli sel maa-alal *Izhorskaja Zemlja*.

Paavsti bullad mainivad 1100 ja 1200 aastail maakondadeks Votlandia (Vadjamaa), Garelia (Karjala) ja Ingria (Ingeri). 1019.a abiellub Kiievi vürst Jaroslav Rootsi kuninga Olavi tütre Ingegrediga, kes sai kingiks Staraja

Ladoga ümbruse. Ajaloolisi teateid Ingerimaa põliselanikest on leitud vürst Vseslavi lahingu kirjeldustest (mis toimus Novgorodi all 23.10.1069.a).

Ingeriks nimetakse maa-ala, mis asub Soome lahe ja Laadoga järve vahel. See maa oli kunagi ammu umbes 55000 km² suurune, nüüd 15000 km². Ingeri moodustab Eestist kuni Laadogani Soome lahe edela randa mööda 200 km pikkuse ala ja ulatub Karjala poolsaarel oleva Rajajõeni (Rajajoki). Ingerimaa piirid on järgmised: läänes Narva jõgi (Eesti); põhjas Vana-Soome piir ehk Rajajõgi (Karjalas); idas Laadoga rand ja Lavajõgi (Lavajoki); edelas Stolbovi rahuga kokkulepitud piir aastast 1617. Need piirid kujunesid välja 1600-aastatel, siis kui sellest alast tuli Rootsi-Soome riigi idapoolne maakond (Ingermanland või Ingerimaa). Rootslased valitsesid sellel alal umbes 100 aastat. Soome ise oli Rootsi võimu all juba aastast 1200.

Sel ajal suundus eriti palju soomlasi Ingerisse just Savost (savakkot ja äyrämöiset), kuna sõdade tagajärjel oli Ingeri tühjenenud ja seal leidus palju vaba põllumaad. Kohalikke ja uusasukaid soomest eraldasid vaid usulised ja poliitilised vaated. Isurid olid 1300-tel Novgorodi võimu all ja aastast 1478 Moskva võimu all. Ortodoksi usku olevaid isureid loeti venelasteks ja nende identiteet oligi tavaliselt venelane. Kuna ortodoksi jumalateenistus toimus slaavi kommete järgi, siis see aitas kaasa soomekeelsete rahva venestamisele. Tänapäeval elab isureid umbes 1000 inimest ja nad asustavad Soikkola neeme ja Laukaanjõe suudmes, kuid osa elab ka Peterburis, samuti Eestis.

Ingeri nimi on pärit juba muinasajast ja nime saamisloo kohta on kolm versiooni:

- 1.Vene riigi asutaja vürst Rjuriki järgi
- 2.Neevasse suunduva Ingerjõe järgi
- 3.Nimi on antud Rootsi kuninga Olavi tütre Ingegerdi (surnud 1050.a) järgi.

1. Versioon: Vene ajaloolase V.N. Tatištševi poolt 1768.a kirjutatud teos sisaldab oletuse, mille järgi nime aluseks oleks Vene riigi asutaja vürst Rjuriku poja nimi Igor. Järelduse teeb ta Novgorodi piiskopi Joakimi annaalide (aastaraamatute) ja vanade Vene kroonikate järgi. Piiskop Joakim jutustab, et Rjurik kinkis Ingeri alad oma poja emale Jehandale. Rjurik oli varjaag, kes Ingerimaale saabudes asutas Laadoga kindluse hiljem Novgorodi. Pärast Rjuriku surma 879.a tema järglased viisid riigi keskuse Kiievisse. Igori skandinaavia vaste on Ingor (Inger, Ingvar). Inger nimi oligi Novgorodi ja Kiievi vürstide juures kasutusel. Nime alussõnaks on muinasskandinaavia sõna Ingi - mehenimi, mis tõlkes tähendab „kuningat“. Selle nime tuletised on Inger, Ingeborg, Ingeged ja teised sellelaadsed nimed.

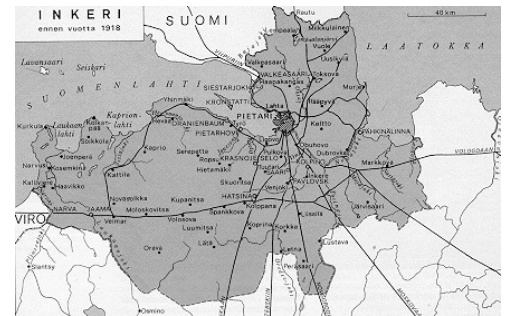
2. Versioon: Keeleteadlased on väitnud, et nimi on tulnud Ingerijõe ehk Inkereenjõe nimest. Inkereenjõgi oli hästi vana jõgi, Neevast vanem ja suundus kunagi otse Laadogasse. Umbes 3000-4000 aastat tagasi Laadoga tõusis üle kallaste ja selle tagajärjel muutis jõgi suunda, suubudes nüüd Neeva jõkke. Inkereenjõe orus elasid Karjalast pärit inimesed (Karjala poolsaarelt Laadoga lääne- või idapoolt Olhavanjõe suudmest). Vanade Vene kroonikate järgi nimetati neid izhori, izheri, izherjany, izherjane. Soome keeles kutsuti neid inkerikko, eesti keeles isurid. Inkereenjõgi läbib seda maad keskelt.

3. Versioon: Nimi on antud Rootsi kuninga Olavi tütre Ingegerdi järgi. Ingegerd - Ingigerdr, Ingerth, Ingerd. Ingegerd kirjutas 1018.a Ragnvald Olavipojale, et Gardarik, s.o Vene kuningas Jarisleiv (Jaroslav), oli teda saadikute kaudu kosinud ja et isa oli nõusoleku andnud. Ragnvald Ulvipoeg oli Ingegerdi sugulane Lääne - Göötamaa jaarl. Ingegerd soovis kingiks saada Laadoga kindluse ja sellele kuuluva maa. Venemaale minekuks valis ta saatjaks jaarl Ragnvald Ulvipoja. Suvel 1018.a abiellus Ingegerd kuningas Jarisleiviga, saades pulmakingiks eluajaliseks kasutamiseks Ingeri maa (kaitseks naisele, äkki mehega juhtub midagi). Jaarl Ragnvald sai Laadoga kindluse ja selle juurde kuuluva jaarli kihelkonna juhiks. Jaroslavi ja Ingegerdi laste abielude kaudu kindlustati suhted paljude Euroopa riikidega. Tütar Elisabet abiellus Norra Harald Hårdrædega, tütar Anna Prantsuse kuninga Henrik I ja kolmas tütar Ungari Andreas I-ga, pojad abiellusid saksa ja poola printsessidega.

Arvata võib, et Inkereen jõgi ja isurid ei ole saanud oma nime Ingegerdi nime järgi, vaid need nimed olid juba varem olemas. Ingria nimi - Ingermanland kadus kasutuselt siis, kui Peeter Suur sai Ingeri oma võimu alla. See toimus Suur Põhjasõja ajal, Peeter I oli vaja sadamalinnana nn akent Euroopasse. Linna oleks olnud parem ehitada Eesti randa, Narva, kuid see oli Rootsi võimu all. Kuna Neeva ja Ohtajõe suudmes oli Nyen, seal oli ka rootslaste idakaubanduskeskus ja Ingerimaa valitsuskeskus, siis oli see sobiv koht linna ehitamiseks. Seal elas tol ajal soomlaste kõrval ka sakslasi, inglasi ja hollandlasi.

1702.a Peeter I vallutas Pähkinälinna, 1703.a Neevalinna (Nyen). Peeter piiras kindluse ümber ja vallutas kehvasti kaitstud kindluse ja hävitas selle. Linna rikkam rahvas põgenes Rootsi, ülejäänud saadeti Venemaale. Osad hakkasid Peterburgi linna ehitama.

See uus suurlinn (1703.a) ehitati Neeva jõe soosse. Esimeseks ehitati Peeter-Pauli kindlus. Ehitusel oli umbes 40000 inimest igalt poolt Venemaalt. Kive tassiti kottidega. Polnud elamist, süüa ega jätkunud tööriistu. Maad kaevati okstega, mulda tassiti särkidega. Puhkes palju taude, kuid kindlus kerkis ja selle järel linn. 16.03.1703.a määras Peeter I Sankt-Peterburgi kubernaatoriks Aleksander Menšikovi, andes talle tiitli „Ingermanlandi Suurvürst“. 1704.a oli suurem osa Ingerist vallutatud. Suurema osa maadest andis Peeter I venelastele. 1708.a

asutab Peeter I Ingermanlandi kubermangu, sinna kuuluvad kõik Rootsi võimu all olnud Neovia alad. 1712.a kuulutati Peterburg Venemaa pealinnaks. Venelased hakkasid kasutama Ingeri nime asemel Peterburgi kubermang. 1861.a lõpeb pärisorjus ja talupojad saavad maad.

Algas ingeri ärkamisaeg. Tekkis oma luule, kirjandus, ajaleht, kirikud. 1918.a iseseisvub Ingeri kirik.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni liideti osa Ingerist Leningradiga ja ülejäänud nimetati Leningradi oblastiks. 1929.a algab kollektiviseerimine, esimesed küüditamised. Soomekeelsed koolid suletakse täielikult 1937.a ja soome keel keelatakse, asemele tuli venekeelne õppevorm. 1938.a suletakse kirikud. Toimuvad suured küüditamised. Saksa okupatsiooni ajal alates 1943.a kevadest hakati ingeri-soomlasi vabatahtlikkuse printsibi alusel viima Soome. 63000 ingeri-soomlast evakueeriti laevadega Soome. Ingeri-soomlased viidi peamiselt Häme, Turu ja Pori ning Uudenmaa maakondadesse. Soomes viibisid nad poolteist aastat. Osa ingeri-soomlasi teenis ka Nõukogude Armees. 19.09.1944.a sõlmitud vaerahu järgi sidus Soome end nn Nõukogude Liidu rahva tagasi saatmise lepinguga. Ingeri-soomlastele lubati, et tagasipöördumisel lubatakse nad kodukanti, kuid ükski ei pääsenud Ingerimaale, vaid nad saadeti Nõukogude Liidu põhja-rajoonidesse, konfiskeeriti kogu Soomest kaasa võetud vara. Umbes 4000 ingeri-soomlast põgeneb 1944.a sügisel ja talvel Soomest Rootsi. 1947.a eriseaduse alusel on ingeri-soomlastel keelatud elada kodu-Ingeris. Alles 1956.a lubatakse esimestel ingeri-soomlastel asuda elama oma kodukohtadesse.

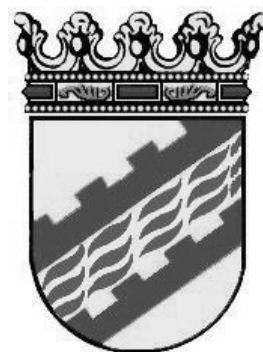
Perestroika ajal taas hoogustub ingeri-soomlaste seltsielu. 1988.a asutatakse Ingerimaal Inkerin Liitto.

1989.a asutatakse Karjalas Karjala-soomlaste Inkeri-liitto. 1988.a sünnib Eesti ingeri-soomlaste liit. 1989.a peavad Soome Inkeri-liit, Ruotsin Inkeri-liit, Inkerin Liit, Eesti Ingeri-soomlaste liit ja Karjala soomlaste Inkeri-liit Tallinnas esimese ühise töökoosoleku. Keltos s.o. Ingerimaal toimuvad esimesed suvepeod.

1990.a algab ingeri-soomlaste massiline suundumine Soome. Soome president Mauno Koivisto arvab, et ingeri-soomlasi võib pidada tagasitulijaiks. 1996.a karmistab Soome seadusi ja ingeri-soomlaste suundumine Soome muutub raskemaks.

Ingeril on oma vapp, lipp ja tänapäeval rahvuslilli. Ingeri vapi juured ulatuvad aastasse 1600. See oli algselt vapp, mille rootslased kinnitasid 17.saj Nevanlinna (Nyenskans) tunnuseks.

Neeva jõe sümboliseeriva sinise lainepalgiga ja seda ääristavate punaste müüridega kuldne vapikilp iseloomustab algselt rootslaste piirikindluse asukohta Neeva jõe suudmes. Peeter I ajal kujunes Neevalinna vapp kogu Ingerimaa heraldiliseks tunnuseks. Eesti Vabadussõjas oli see vapp ka Ingeri polgu embleemiks. Kilbi värv on kuldne, müüride värviks telliskivipunane ja jõe värviks sinine.

Ingeri lipu juured ulatuvad aastasse 1919, vabadusvõitluse aega. See lipp oli algselt Ingeri pataljoni lipp, mille hiljem Ingeri rahvas võttis oma lipuks. Lipu mõtles välja 1919. aastal kapten E.J. Haapakoski. Rahvusvärvid pärinevad ajalooliselt Ingerimaa vapilt: kollased viljapõllud, Neeva jõe sinine vesi ja Nyenskansi kindluse varemete punane graniit.

Lipp on kroonkollane, millel on punane traditsiooniline skandinaavia rist, mille peal on omakorda kooboltsinine rist. Sinine rist rõhutab ingerlaste soome päritolu, punane ja kollane ajalugu. Seda lippu kasutati Põhja-Ingeris nn „vabaduse“ ajal, praegu säilitatakse seda Rootsisis.

Ingeri rahvuslilleks valiti nurmkannike ehk aaskannike (käoorvike). Selle värv jutustab ingerlaste mitmekülgsest elust ja sisaldab ka lipu värve. Lille sitkus ja vähenõudlikkus meenutab ingerisoomlust. Rahvuslille konkursi korraldas Ingeri kultuuriühing.

Meie autoreid

Einari Lukkonen

Sündinud Järva-Jaani alevis, kus on ilus kirik, 1955.a. Elukoht: Tallinn Eesti. Töötab ETV-s. Peres abikaasa Ülle, lapsed Antero ja Eilika. Vend Ilmar, tema pere: abikaasa Hilda ja lapsed Niilo ja Toivo.

Vanemad: isa Andrei e. Antti, ema Sofia e. Sonja neiu põlve nimega Kekkonen. Vanemad on pärit Ingerimaalt (Ingeri, Ingermanland, Ingria) ingeri-soomlased, keda teatakse tulevat Soomest, Savo mailt.

Ingeri on soomesuguste hõimude kaugetest aegadest alates asustatud maa Soome lahe edela rannikul. Esivanemad saabusid Ingerisse umbes 1617.a. või varemgi, nad olid luterlased.

Kord ütles Annamari Luukkonen, Pietari Matinpoja naine, istudes ühekorra Venjoe rannas, noortele sugulastüdrukutele Elsa Luukkosele ja tema õdedele: „Kord tuli taat Esa esimene, kott seljas ja kepp käes, kahe pojaga, istus kivile, vaatas kohta ja jäi siia pidama. Pojad olid Simo ja Teppo. Me oleme selle Teppo järglased. Nii olevat tulnudki kaks peret Simola ja Teppola. Ta olevat kõige vanem Luukkonen, keda mäletati nime järgi. Teppo e Tahvana, kirikukirjades Stefan Luukkonen.“

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Sa sünnid ja tehakse liigud.
Sulle pannakse nimi ja tehakse liigud.
Saad aastaseks, tehakse liigud.
Lähed kooli, jällegi liigud.
Lähed tööle, teed liigud.
Ostad mantli - teed liigud.
Abiellud - kõvad liigud,
Juubel - tasemel liigud.
Aina liigud ja liigud ja liigud,
kuni sa elad ja liigud.

Õnnitleme

Asta-Johanna Randmer	12. märts	80
Edith Paris	24. märts	80
Vilhelm Kohv	9. aprill	80
Hans Lunden	4. märts	75
Elmu Rukki	16. aprill	75
Heino Jaagosild	18. aprill	75
Ilme Klementi	8. märts	70
Ilmar-Heinrich Jõesoo	6. aprill	70
Maret Ehlvest	8. aprill	70
Aksel Soosaar	13. aprill	70
Einar Loit	16. aprill	70
Tiiu Palu	9. märts	60
Salme Niilisk	19. märts	60
Vello Laal	30. aprill	60

Laualehe toimetus:

Toimetaja: Ants Roomets
Tehniline toimetaja: Eva Niglas
Toimetuse liige Ants Härma

Kirjad: 12614, Akadeemia 70 – 13

Telefon: 677 5011

antsroomets@hotmail.ee

E-post: evaniglas@hotmail.com